

Lukić per se¹

Govoreći o romanima Vitomira Lukića moram navesti filmski realitet, koji nadahnjuje dok nam pokušava dočarati ne samo kolorit svakodnevnice male bosanske kasabe (Donjeg Vakufa, ali i Bugojna, *gdje se išlo po tekstil za šivanje*, kako sam autor veli) u romanu ALBUM iz 1968.g., već i osjećaj zajedništva, pripadnosti porodici kao osnovno polazište ovog oblika Lukićeve proze, dok je neobične uloge davao stvarima, prozorima, naprimjer pišući „*gledali su nas širom rastvoreni nalični prozori...*“...zar prozori mogu gledati?...Književnost je umjetnost riječi koja je dovedena do vrhunca nadnaravnosti i kod Vitomira Lukića, zar ne? Iskrenošću plijeni dok plemenitost općenja gradi. Poslušajte „...*pod nogama smo osjećali sklisko kao iznutrica dno prekriveno finim netaknutim blatom...*“ Umjesto da osjetimo zgražanje nad ovakvim poređenjima, mi pred sobom imamo jasnu, sirovo sirovu sliku odrastanja realnošću optočenim, ali ne zamjerajući čak ni blatu koje u nama živi kao nešto prljavo, grozno...ono je *fino, netaknuto*. No, onoga trenutka kada do njega ljudska ruka dođe, već tada postaje ono što iskonski u nama jeste...prljavo, ružno. Drugim riječima, osjećaj da je neka druga ruka, a ne ljudska ispisivala ove retke vam se ne može oteti ni jednoga trenutka...jer...kao da je spisateljski duh izašao iz onoga drugog duha, čovječijeg, odvojio se i živjevši vlastiti život, stvarao, i stvorio novu realnost. Lukićevsku. Nadasve. Njegova bolna realnost i tih sedamdesetih godina je podsjećala, a u stvari je bila preteća, ne njegovom greškom, već greškom tadašnjih vlastodržaca koji se, da se ne zavaravamo, ne razlikuju mnogo od današnjih, a imam običaj kazati *Socijalizam je*

¹ Vitimir Lukić, književnik (1929-1991, Bosna i Hercegovina)

*bio truo sistem. Sa kapitalizmom je proces završen...velim, bio je preteća jedne Jesice Jung, odnosno savremenik Charlesa Bukovskog...poslušajte...“..ja sam osjećao kako se svježi stup sunca kao staklena osovina spuštao kroz mene potresajući moju unutrašnjost čitavim drhtajima radosnog orgazma, kao kad sam sjedao na konja ili skako nag u vodu...odnosno...Okrenuli su je na bok kao mlitavu balu ne obazirući se na ostale skroz su joj zagalatali spayačicu preko omekšanih i u dno izlivenih sisa, koje su, sljepljene uz bedra, silazile postrance. Jedino su joj tupe, kratke bradavice bile još djevojačke...“ Eh...razmislite malo, i vi bi potpisali ove riječi...samo je on imao znanja, ali i hrabrosti da ih napiše. Koliko vidim, to bješe prije nekih četrdesetak godina a danas bi neki željeli i tu nepatvorenu iskrenost zatomiti do bola...isti oni koji ukidaju Deda Mraza u Sarajevu, odnosno grade nelogične koalicije lijevo-desnih, odnosno desno-lijevih namjera. A u suštini se ne mogu očima vidjeti! Mogu, jer u zemlji gdje svi krađu, niko ne krade, zar ne?...No, da se vratimo Lukiću, jer on je smjernica naših nadanja, toliko inspirativnih...Ah, ta Kristina, i kao da je upravo u romanu ALBUM autor opisivao sve Kristine, Alme i Mirjane naše mladosti...“..jer u prirodi je primitivnih ljudi da svoj vlastiti život gledaju tuđim očima...“ Koliko samo snažne istine u jednoj jedinoj rečenici Vitomira Lukića. Detalj unutar poruke je izuzetno važan jer detalji čine usmjerenje ka konačnom cilju, razumjevanja u shvaćanju bivstvovanja samog. *O, tempora, o mores...*mi i dan danas živimo vlastitu smrt...*gledajući život tuđim očima.**

Eh, kako lijepo zvuče ti pozdravi sa kraja tridesetih godina prošloga stoljeća/vijeka i ona riječ „zdravo“ dok osluškujem kako Lukić veli „*To kratko i još nepriznato vrijeme izmislilo je svoje pozdrave, vještačke, i koju su na nešto obavezivali, a stari poznanici su i dalje govorili „zdravo“ u čijem je prizvuku bilo sjećanja.*“, veli pisac dok nam približava tmurna vremena pred početak onog drugog, velikog rata. A danas se upravo toga „zdravo“ odriču i zeleni i plavi i crveni. *Unutar ovoga kratkog i još nepriznatog vremena...*citiram autora. Zaista, Lukićev spisateljski duh je nadograđivao čovječiji. Itekako. Nadživjevši i učeći nas. Rat na ovim prostorima u stvari nikada i nije prestajao. Postojala su samo intermezza prividnog mira. Kako tada, tako i danas, koliko god mi šutjeli o tome. Vitomir Lukić znao je, kao prosvjetljena vizija proročkih riječi, prepoznati i uobličiti ne samo svoju viziju pakla, odnosno džehennema, što neko ratom nazvaše. Znao je znati. Jednostavno.

Neupitno. Jako. I nadahnuto. Tako je i opisao sopstvenu porodičnu golgotu u romanu ALBUM.

Riječi „*Ima li možda neke hrabrosti koja je vrlina*“...i odgovor „*Ima, svaka hrabrost je vrlina. Svaka. Ona je vrijedna divljenja. Utoliko je vrlina....*“ je refleksija starogrčkih snažnih manifestnih oblika snage unutar hrabrosti same. I David je pobijedio Golijata, ali znanjem unutar hrabrosti same. Ovdje, o životu se samom radi. Hrabrosti usmjerenom.

I smrt kod njega životom postaje. Kristina nestaje ovjekovječena romanom dječije, nepatvorene, iskrene ljubavi. Riječju usmjerenom. Vitomirovom. Kako i sam kaže...“*pošao sam sam da tražim Kristinu...Jedino i tako se moglo tragati za Kristinom, jedino po slutnji...*“ Kristina bješe i *sjenom* unutar mozaika traženja, gledanja i nadanja. Toplota osjenčenosti izražaja je ovdje, kako i rekoh na samom početku osvrta ka ovom romanu, filmski umješna i scenaristički osmišljena. Ovo je film života, odnosno život filma. Kristinog. Ali i njegovog, Lukićevog. Koji se iznova i iznova rađao...“*..u dubini pramagline, obasjan velikom slutnjom.*“ O egzotičnosti njegovog visprenog jezičkog višesloja neću govoriti, već ću samo citirati dio SMS poruke koju mi je poslao kolega prof.dr. Antun Lučić:..“*Jesu li ti uručili Lukićeve egzotične knjige*

U drugom romanu HODNICI SVIJETLOGA PRAHA iz 1989.g., Vitimir Lukić snažno jasnoćom vlastitog izražaja podsjeća na Danila Kiša iz knjige „*Rani jadi...*“ Konkretnost vlastitog iskaza, nerijetko blasfemično dovedena do savršenstva, pred nama stvara kritičnu mogućnost sopstvene kreacije – suživljavanja sa dramom likova koji kreiraju radnju. Oprostite, dešavanje samo. Unutar romana pretpostavljenih nakana. U susretu čovjeka i društva u kojem egzistira. Opstanku težeći. Nerijetko i u praznoj bogomolji, ispunjenoj duhom. Ne samo njegovim.

Jer „*...nema niti jednoga dana u našem životu bez prošlosti...a vrijeme ne može učiniti ništa više da bi postalo materijom života.*“ A duša je tokom sna u permanentnom dodiru sa smrću, jer jednostavno zaboravi gdje je i uvijek viziju traži i na drugoj strani, preko granice...Žestica Bulgakovljevih čitanja, pretočenih sopstvenim megalitnim vizijama današnjice, stvaraju puninu kreacije. Po meni, ovo djelo je *naracia studiorum*, oblik čudnih kretanja koje traži višeslojnu didaktiku, odnosno sintetiziranu pristrasnost. Čitalaca, ali i kritičara, opservatora

HODNIKA SVIJETLOGA PRAHA. Snaga riječi ovdje je mitskih usmjerenja. Naime, poslušajte „...*Tih nekoliko spokojnih godina pred rat narušile su najezde prosjaka koji su ritualno ljubili komad kruha prije nego što ga spuste u torbu....Stizali su obično predvečer kada su se u okvirima prozora hladili tek ispečeni kruhovi. Ali na milje ispred njih išao je pojas jeze od sutrašnjeg dana kome su oni izricali presudu istog trenutka čim bi stupili na dvorišnu kapiju mješavinom proklinjanja i sulude pobožnosti, pa bi zatim padali u retoriku ispod koje je nestajalo sve što postoji....a veliki bi se eshatološki spektakl završavao obično izbacivanjem klobuka pjene tamo gdje je na usta do tada isticala užarena lava strašnoga suda, a na blatnjavom tlu, ispod zraka ispunjenog povećim maslačcima, tijela proroka dotrajavala su u epileptičnim napadima ispuštajući krike, cvrkute, roktanja, lavež, skičanje, pućpurikanje, cvilež, meketanje, njisku, kreket, praćen nadimanjem guše, zavijanje sa bjeoločnicama prevraćenim unutra, zviždanje, jeku, frktanje, tako da nijedna životinjska vrsta iz Nojeve barke nije ostala bez glasa....“ Dubina njegovih objašnjenja i opisa je nemjerljiva. Ali i jednostavna u složenosti svojoj. Kada kaže „...*Pravi instrument je čovjek, jer on čuje muziku dok još nije dospjela do zvuka. A to se događa onog časa kada ga sudbina dovede u sazvučje sa istinom.*“...autor samo naizgled nerazumljiva sazviježđa sudbine razgrće jednostavnošću naracije objašnjavajući neobjašnjivo. Pitko. I jasno. Itekako!*

Aristokratska reflektivna osionost svadbe opisana u ovom romanu nije ništa drugo do snaga pojavnosti kako i ovi prostori monolitnost plemstva sadrže, ali nedovoljno istražen. Valjda zbog „viška historije“ kako nam se prigovara sa svih strana. Naravno, taj „višak“ proizvedene historije/istorije/povijesti i nije ništa drugo do stvaranja novih, ali lažnih, plemstava. Primjera radi, da li znate šta je najpopularnije u Sarajevu posljednjih godina? Da se nose fotografije na retuširanje i da se današnje glave postavljaju na ondašnja tijela uz riječi kako smo „iz begovske porodice...Evo, vidite, na fotografijama naših pradjedova u Sarajevu...“ vele. A oni dođoše iz krajeva gdje i dan danas struja jeste...čudo. Onozemaljsko. No, nisu samo begovi u pitanju. Ima tu i kneževa i grofova. Ovozemaljskih.

Baš kao i odgovornost koja kaže, a na pitanje odakle ti vlasništvo nad tolikim nekretninama...a Mihovil Jerg veli „*Naslijedio sam...Zemlju sam naslijedio od svojih predaka...Pošto tvojih predaka više nema-nastavi isljednik-odgovarat ćeš i*

za njih.“ Da, jer historija počinje sa nama. Prije nas ništa bilo nije. Jadni, ni shvatali nisu da je povijest kriminogenih nagona u stvari *creacia sublimaris* ljudske sujete. One iste koja od prijeratnih čistačica kreira Predsjednika Ustavnog suda, odnosno od vozača kamiona predratnih stvara generale današnje. Ali i ondašnje. Onomad. U onom nenarodnom sistemu. Da mi je samo znati kako da nazovemo ovaj „narodni“, današnji? Demokratski. A ja ne volim demokratiju, jer umjesto jednom, služim mnoštvu idiota!

Ovaj političko-tragi-komični triler Vitomira Lukića je samo opis realnosti koju je živjela jedna generacija na jedan način dok se ovaploćenje uvijek nastavlja, ali na drugi, već u sljedećoj generaciji. Nažalost. *Organi(zirana)zovana anarhija*² je usud ovih prostora. Balkanskih. Njegov barokni stil uvoda u roman iznenada postaje tendencija krimi priče uobličene na političkoj potki. Jasnoj. Do bola. Sveukupnog. Ljudskog.

„A ljepota se ne sastoji u putnicima, ni u putu, nego u putovanju.“³ Upravo o tome i govori ovo prozno djelo Vitomira Lukića. Putovanju usmjerenog konačnom osvješćenju ljudskoga u nama. U barem pokušaju. Kroz pisanu riječ, Oprostite, prenesenu smislenu uobrazilju o mogućnostima opstanka. Huxlijevsko-Orwelovskim umijećem objašnjenja naizgled neobjašnjivog i razotkrivanjem suštine gluposti koju je jedan život svojevremeno kreirao kao postulat činjenja svakodnevnice, samo naizgled u onomad onoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, ali u stvarnosti bola koju na ovaj način preživljava svaka generacija koja živi na prostorima Planine krvi, a Balkanom je zovemo.....citiram...“*...Mihovilu Jergu su bile oduzete sve oranice okrenute prema jugu s obrazloženjem da su upijale višak sunca koje po nepisanom pravilu pripada svima. Zatim je odlukom prijekog suda izvršena konfiskacija zapadnih šuma jer su izvozile preko granice reakcionarne sjene za vrijeme ljetnih sutona.*“ ...kraj citata. Poznato, zar ne?

No, sukob granica svjetova, novog i starog, kako on naziva u stvari sukob sirovog, surovog, malograđanskog i nesuvislog svijeta sa novim, suptilnim, iskrenim i otvoreno altruističkim oblikom življenja i djelanja, kod Lukića je na pijadestalu mudrosti. Ne mudrovanja već, zaista, mudrosti. On razara onaj prvi snagom argumenta dok se argument snage tog provincijskog življenja i djelanja topi pred

² Knjiga eseja „Organi(zirana)zovana anarhija“, Sabahudin Hadžialić, 2004.g. Bosna i Hercegovina

³ Kineska poslovice

naletima razumnih, mislenih rečenica, paragrafa umijeća. Dok Mihovil Jerg odvaja svoje ime od svoje savjesti potpisujući priznanja nejasnih čuđenja, mrtvi ljudi u gaženju realiteta, kao na balu kod „Majstora i Margarite“ Mihaila Bulgakova, kreiraju stvarnost nevidljivih nada. U *Eugen Ionesquovom* festivalu apsurdna ova dramska jednočinka romanom što jeste, dešava se u zaista jednom prostoru veoma jednostavnom i na scenu za postaviti, a pred nama se ruše svjetovi...i rađaju novi...koji bivaju srušeni. Da bi došli još noviji. A u stvari isti oni u kojima pominjemo „stara dobra vremena“, ni ne shvatajući da će i ova naša današnja vremena biti „stara dobra vremena“ jer povijest ljudske civilizacije ide samo ka lošijem i lošijem...kraju...starih dobrih vremena. Uz opis jednog prostora i događaja, pred nama prolaze decenije, vijekovi mogućih pretpostavki civilizacijskih usuda. I nestaju, kao gumicom izbrisani. Da bi se ponovo rodili. Sramežljivi, ali dovoljno cinično - satirični kroz riječi autora koji kaže „*Crkvi će biti dozvoljeno da od sada djeluje samo u sastavu kemijske industrije kao proizvodni pogon opijuma za narod, a u liturgiji će se pojam Boga zamijeniti pojmom države.*“ Kao da osluškujem odjeke Duška Radovića iz njegove nadasve inspirativne knjige DOBRO JUTRO, BEOGRADE ili Savu Martinovića iz SAGE O SAGU.

Filozofski dijalozi ne ostavljaju mjesta sumnji da je pred nama djelo visprenog znalca mozaičnog oslikavanja isprepletene svakodnevnice mudrih nakana. Lukić ne dozvoljava ni jednoga trenutka zasićenost ni prostorom ni vremenom, ali ni dijalogom kod bilo koga od nas. On nas, bez predaha, nagoni da zastanemo, ponovo pročitamo, izvršimo analizu sadržaja, i nastavimo dalje, nadograđajući skromno znanje njegovim znalačkim sadržajem. Smisla.

I zaista „*homo percepticus*“, čovjek posmatrač - u Lukićevoj prozi dobija ovaploćenje u liku koji to prepoznaje, ali se prepušta, uz zaključak, da bi moglo biti i drugačije, tome sa uzdahom. Iako veli da nije. Ipak jeste. Tvrdokorno bolan. Ta veza ljudi, životinja i stvari u djelu Vitomira Lukića, po meni, nije ništa do objedinjeni oblik duhovne isprepletenosti najavljenih mogućnosti da sve jeste, ovdje i sada jer je bilo tamo i nekada. U ovom ili onom obliku. Odnos sa kobilom, odnosno objektima u vlasništvu nije ništa drugo do reinkarnacija duha prožetog snagom uma. Na ovaj ili onaj način. Ali najviše na razini metonimije, sa kojom uspješno sazrijeva i opuštenost narativnih mogućnosti autora. Kroz razarajuću

potku stvaranja Svijeta uz odaslane onozemaljske poruke ciljanih težnji ka ovozemaljskim natruhama što se ljudima zovu, Lukić govori o ljudskoj malodušnosti unutar bogatstva očekivanja. Njegov glavni junak je autor sam, ali i čitalac koji nesvjesno biva uznesen na viši stepen svijesti kako bi, na odgovarajući način stvorio...novoga sebe. Produhovljenog, nadahnutog...*SEBE*. Ja bih na to dodao jednu složenicu a koju bih skromno nazvao *SEBENAS*. Uspješno koketirajući sa mogućim pretpostavkama viđenja Bogomajke, autor romana *HODNICI SVIJETLOGA PRAHA* vida vlastite traume mladosti neizrečene, a nadane. Moguće, a nerealizirane. Ili nam se to samo čini?

Svjetlost crkvene prosvijeljenosti duhom vjenčanja i ovdje, unutar željenih naraštaja sreće, pokazuje kako predanost određenom cilju može biti nadahnuće samo ako je dobrotom činjenja i rada usmjereno. S druge strane, možeš činiti mnogo toga, ali ako činiš u pogrešnom pravcu, svjetla na kraju tunela nema. Osim u produhovljenom sebi. Bez obzira bio ti vjernik i/ili gnostik. Pisac i/ili čitalac. Njegove, piščeve, godine su „nepomične“ kako sadržajno veli. I jedna jedina riječ kod Vitomira Lukića zahtijeva dugo posmatranje i snalažljivo razumjevanje. Dok se rane vidaju umučene sa vremenom. Života samog. Dok vrijeme stoji. Kako već kazah na početku mojih skromnih poruka ovdje...ono ni ne prolazi jer i ne postoji. U obliku koji mi možemo spoznati. Njegov prolazak kroz prostor koji je najbliži, možda, *SABIRNOM CENTRU* Dušana Kovačevića, dok hodnicima podzemnog mraka hodi Mihovil Jerg. Da li je to mrak? Ili žudnja za svjetlom. I samog autora. Dok kočijom putovanja ka svjetlosti hodi.

O romanima Vitomira Lukića još sve nije rečeno jer čudna je to najava. Valja ih raščlanjivati duhu stremeći. Vlastitom. Zbog sebe. Jer pisac je to učinio već. Vlastitim otiskom. Djela samih.

THE SHORT NOVELS AND STORIES

Drugi tom pred nama su *PRIPOVIJETKE I NOVELE* Vitomira Lukića. Sveobuhvatnost književnog opusa je veoma uspješno snalaženje u lavirintu predodžbi, pretpostavki, najava određenih prostorno-vremenskih refleksija. Naime, u zbirci pripovijedaka, odnosno u prvoj priči, istoimenog naziva - *SOBA ZA PROLAZNIKE* sve se može svesti samo u jednu jedinu riječ: *ČISTILIŠTE*. Ta

soba u kojoj se susreću, prolaze njome i razgovaraju osobe potpuno različitih socijalnih i starosnih dobi nije ništa drugo do spisateljska vizija prelaznog stanja duhovnog putovanja u onostrano, čovječije. Rađanje, poslije...I tako do samog kraja kada shvatimo da je greškom osobnost zalutala u sami PAKAO bila...čistilištu stremeći.

Jer njegovo, uslovno nazvano, spisateljsko koketiranja sa smrću je u stvari iskonska želja za saznanjem da li je baš sve tako kako i očekujemo..poslušajte: *“Ali znao sam: to je smrt. Ona je sveobuhvatna, grana se u krvi i sjećanju kao rak, svaki čas je otkrivamo kako djeluje u nekoj misli ili doživljenom detalju. Ono na što se još uvijek ne smijem odlučiti samo je polazna točka, dakle, to žuto lice iz koga probija uvjerljiva nijansa trave, usta zalijepljena i osušena uza zube, taj osmijeh izvan skale živih osmijeha, onaj gorki i užasavajući humor samog čina: mudri i nemoćni smijeh hladnog, gluhog mesa.”* I ova priča pod nazivom LADINA SMRT otkriva raskošan spisateljski talent čovjeka Lukića. Na trenutak kao da susrećemo Borhesa i Lorcu dok Turgenjev nagovara Dostojevskog na zajedničku jutarnju kafu...jer u istoj priči veli i ovo: *“Treba čuvati, rekao sam sam sebi, onaj izuzetni bljesak čovjeka koji je prošao kroz vrijeme, dešifrirati ga u zatvorenoj komori svoga duha i objaviti suštinu poruke koju je ostavio. Neka ona bude pokopana među toplim dlanovima koje ću sklapati za nju, neka bude, umjesto u zemlji, izgubljena u cirkulaciji moje krvi i mojih sjećanja. Svako proljeće će oživjeti u pokretu neke slučajne žene. Možda ću trebati živjeti da bih dočekao da mi se u nečijim usnama podmetnu njene, da mi ona kaže neiskazanu nježnost očima neke namjernice. Vjerujem da će opet doći sa crvčima ovoga ljeta. Njena zamišljenost eteričnog osvjetljenja ove doline u doba punog mjeseca. Ono što treba pobijediti, to ionako ostaje samo meni. Zato pustite me, vaše utjehe ja znam, one će odložiti ono što mi upravo sada treba. Ne smijem ništa uništiti. Večeras ću ostati sam u ovoj sobi. A sutra ću početi zaista živjeti s njom.”* I koga sam zaboravio navesti pored navedene četvorice. Lukića, naravno.

I ne samo navedeno. Pred nama se, čitajući priči za pričom otvaraju modaliteti različitih kreacija unutar jedinstvene poruke. Uz osjećaj da spisatelj nadgrađuje čovjeka i *vice versa*. I sve do legendi gdje se vrijeme pojavi kada živi zavidješe mrtvima dok polagano pretakaše vlastiti život u ništavilo smrti. Bar im se tada tako činilo. Dok nestajahu pod navalom lavine, u legendi o sablasti. Variable unutar

varijacija dužine predočene proze kod Lukića su inspirativno žive. Bez obzira radi li se o nekoliko kartica teksta ili desetinama stranica hartije pred nama, njegova poruka je u jednostavnosti predočenog, usmjerena proročkim vizijama čovjeka u piscu, a nerijetko i obrnuto. Ali, uvijek i nadasve inspirativno. Kako i Turgenjev zapisa svojevremeno „*Nema ništa jače i nemoćnije od riječi.*“. Kod Vitomira Lukića je moć u nemoći svakodnevnice da nemoć moćna postane. I uvijek uspijeva. Moćno ovladati prostorom i vremenom koje predstavlja književnim žanrovima bez obzira da li se tu radi o svakovrsnoj prozi i/ili poeziji. Njegove rečenice imaju dvostruki pristup čitaocu. Sa jedne strane imamo susret sa kratkoćom nadahnute misli...poslušajte:“*Na domaku slučajne misli drijema veliko zlo.*“...Dok sa druge strane pred nama je zbunjujuća sentenca raznovrsnosti koja zbunjuje i očekivanja, a kamoli osobnosti čitalaca: „*Disao sam damarima i mjehurima očnih jabučica kao žaba kreketuša na vrućem pepelu. Jasno sam ćutio kako je moje veliko napaćeno srce poput zgažene glavnje prešlo u tisuće malih i sva su ona kucala toliko brže koliko su puta bila umnožena.*“ Detalji su kod Lukića na pijadestalu svježine književnosti kao umjetnosti riječi. Kao, usudiću se kazati, Leonardo da Vinci koji Đokundu bješe postavio na pijadestal neprikosnovene vladalice našim čulima, tako i Lukić svoje pisanje pretpostavlja pukim sentencama svakodnevnice koje pokušavamo predočiti. On uspijeva ne samo zbog činjenice da snaga uma jednoga čovjeka čini slabost misli stotine drugih, već i zbog toga što objedinjenost znanja o sebi, po sebi i za sebe u slučaju ovog autora i čini višeslojnost njegove kako prozne poetike ali tako i poetske proze. I kada kaže kako njegovi preci žive u njemu, u njegovim kretnjama, u njegovoj volji kao smrt koja se nastani u tijelu i sve do konačnog sjedinjenja upravo sa njom, autor u stvari, cijelim tokom putovanja ka neumitnom kraju (*a njemu se desio dok je u 62.godini života šetao zajedno sa prijateljem Milom Babićem obalom Miljacke u Sarajevu i kada je i zastao pred smrću 30 maja 1991.g.*)...kako rekoh autor, u stvari, cijelim tokom putovanja ka neumitnom kraju pokušava samo na trenutak odložiti neumitno, ono što će sigurno doći. Ispunjenim životom samim. A kada piše o životinjama i ljudima, to nije vrhunac groteske unutar pisanih poruka, kako bi neki amaterski pledoaje mogao početi, već je to upozoravajuće strahopoštovanje prema nečemu što mi, kao svjesna bića (mada se pitam u kojem kontekstu svjesnosti...Aristotelovskom ili Hazjajinskom⁴?) pokušavamo uspostaviti kao lanac

⁴ Staljinovskom

sudbine. A mi smo na vrhu tog lanca i vodimo igru. No, da li je baš tako? Naslov O ŽIVOTINJAMA I LJUDIMA je i sam po sebi dovoljno anahroničan da se moramo zapitati zbog čega je u ovom slučaju prednost data manje vrijednim pojavnostima na ovome svijetu. Odgovor je upravo u čitanju Lukića. Kada bih vam sve rekao, ne bi bilo razumno čitati sa već jasnim odrednicama. Jednostavno, jer šta god da kažem, poništiću realno mogućnost kreiranja vaše, vlastite slike o tome. A to ne želim, jer sam uvjeren da ga svi možemo, ali i moramo drugačije čitati. Radi istine o nama samima, ponajviše.

I on, kao čovjek, dok sanja o vlastitoj kući, sanja o Bugojnu...gdje se, makar u snovima osjećao veoma sigurnim...on kaže: „ *U toj kući u Bugojnu, stanujući visoko iznad sitnih i lukavih prizemlja, moji snovi nisu više imali potrebe za bedemima sigurnosti. Barem u svijetu niskih gradove i udobnosti koja se širila horizontalno, stanovati visoko značilo je sanjati život u sigurnosti.*“...Njegovi snovi javi streme. Ispisani, pak na papiri, živilji su od nečije jave. Iako još daleko od toga ostaju. Lukić ovdje i sada penetrira duboko u misaone dubine podsvijesti sa željom da objasni neobjašnjivo, a to u ovom slučaju jeste upravo kako i zbog čega upravo te i takve snove sanja. Cijeli jedan manji dio njegovog proznog opusa su priče proizašle iz snova. Kod njega su upravo snovi taj most koji se dijelom može objasniti i kao spona između ovoga i onoga svijeta. Neka vrsta čistilišta duše. Kada smo na trenutak spojeni sa svemogućim...očekivanjima. Evo kako on to objašnjava u priči MOJA MAJKA SE KUPA: „*Pitanje postavljeno duši moje majke: Ako se u snu kupamo pred smrt i poslije smrti, nije li san ocean koji sve zna mišlju svojih struja i sve pamti formulom svojih soli. Mogu li vjerovati da je san maternica iz koje će se roditi nada našeg ponovnog susreta kao što sam se ja rodio iz tebe. A u malim snima udostoji me, ugasla zvijezdo moje sreće, barem pogleda koji će obasjati stazu sutrašnjeg dana.*“

Vitimir Lukić je i u dijelu sabranih djela naziva PRIPOVIJETKE I NOVELE još jednom potvrdio pitkost književnog pehara koji je kod njega ispunjen vinom nastalih iz grožđa vinograda inspiracije mirakula. Čak i kada selo ostane bez Boga, kako veli..a šapatom uma dodaje: „*radeći danju za TEBE, a noću za NJEGA, da bi se kraljevstvo TVOJE slavilo in secula seculorum. Amen.*“ Zaista, gdje prestaje pisac, a počinje čovjek?

PJESME I DRUGE PROZE...

„...Jer nema dolje ništa,
pjesma svoje korijenje u njega namače.
Slikovitost je pred hirom oplodnje.
Kutije smo pune ječanja...
Poslije Boga niko se tako nije poigrao
stvaranja iz ničega...“

Nerijetko sam bio iznenađen, dok čitah Lukićevu poetiku, lakoćom njegovog izražaja koja se ogleda u čudnim opisima usmjerenih objašnjenjima IGRE *sui generis*. Iskonsko stvaranje, *creacia ultimative* je **igra** kod Lukića, jer on sve posmatra upravo kao igru života, odnosno životnu igru. Jednostavno?...samo naizgled...jer...“...s nekog prozora siđe flauta, obiđe trg i preda riječ melankoliji dana od koje sam je i ja zatim preuzeo...“ Te veze isprepletenosti materijalnog i duhovnog unutar ljudskih stremljenja Lukića predstavljaju unutar jedinstvenog oblika prezentacije – omogućavanja shvatanja njegovog spisateljskog duha u čovjeku i *vice versa*. U njegovoj poeziji religioznost nije *causa prima* već je logičan slijed životnih usmjerenja. Produhovljeni oblik viđenja sebe u nečemu što ljudi još uvijek ne vidješe, ali itekako osjetiše, kao *condicio prima*, uzrok svih stvari. Bogom što nazvaše. Meni, kao gnostiku, uopšte zapitanost o tome ne predstavlja problem jer odgovor je uvijek u ljudima. No i u svetim knjigama se može naći..samo valja čitati i na odgovarajući način ne samo predočavati već i živjeti u skladu s tim. Zbog toga se pitam....a u POKAJANJU-AL TAWBA...Suri IX (prevod Kur'ana časnog od strane Besima Korkuta a po nalogu Kralja Fahda iz Saudijske Arabije...) je navedeno...na str.197...citat: „Licemjeri i licemjerke slični

su jedni drugima: traže da se čine nevaljala djela, a odvrćaju od dobrih, i ruke su im stisnute; zaboravljaju Allaha, pa je i On njih zaboravio. Licemjери su zaista pravi nevjernici.“ A odgovor je, kako rekoх u ljudima, prije svega. A Lukić kaže..*“Od igara što mi predstoje/jedino je s igrom kušnje gotovo...i sve te male stvari/imaju nešto u središtu/oko čega se i dalje svijet okreće,/a ti se samo prazniš...a ako porušimo mostove/ispod čega će teći rijeke“*. No, da pojasnim zbog čega iskoristih dio *Sure IX* iz Kur'ana časnog unutar objašnjenja cilјane poetike Vitomira Lukića: - *Otvorena igra produhovljenog čovjeka kao odsјaj spisatelјa se manifestira iskrenošću predočenih tendencija preinake svijeta. Vitomir Lukić ima jednu rijetku crtu koju veoma mali broj književnih stvaralaca posjeduје, a to je živjeti u skladu sa vlastitim htijenјima i nazorima spisateljstva i stvarati, odnosno pisati u skladu sa vlastitim htijenјima i nazorima čovjekolјubļa. Usklađenim sa porukom energije kojoj se svi, at the end of day vraćamo, a zovemo je Bogom, Allahom ili Budom. Razlika između ovoga vremena opterećenog klerikalnim do bola našeg vlastitog, i onoga kada je stvarao Vitomir Lukić je u rečenici, odnosno misli koju nerijetko govorim: „Prije rata smo imali religiju ideologije, a danas imamo ideologiju religije.“⁵ Slobodno me možete razapeti na stubu sopstvenih očekivanja ako meritorno kažem da bi Vitomir Lukić i danas svrsishodno usmјerio svoje žaoke i protiv današnjih licemјera, kao što je to radio svojevremeno i u vremenu koje se smatralo ateističkim, odnosno nevjerničkim.*

Ipak, njegova poetika, unutar vlastite višesloјnosti sama priča i u POBUNI STVARI...jer *“...Nova djeca zločina učiče razlomke na mome tijelu...“*. *“I tako, dok čekasmo ispunjenje proroštva,/drveće se dvaput presvuče./Škripale su od mraka stranice kreveta/sa ženama koje su se prikazama podavale,/i stenјale su i grebale,/s noktima u svanuću....Jedne noći vrata pobjegoše/sa stražarskih mјesta/i drhtaše kao ovee,/a prostori počeše da se bratime/pred našim bivšim očima....Iz ovoga mјesta otići će samo rijeke/a Sunce će nam ih opet vratiti...“*

On je bio permanentni borac protiv rušenјa mostova. Kao neimar riječi ih je neprestano gradio. Bivajući i ohol, ali i surov prema samome sebi, ovozemalјskom sebi. Stvarajući pretpostavke da onozemalјski Lukić čistoći vapi. Ovozemalјskoj. Iskrenoj. Ljudskoj. Unutar spisatelјskog žara.

⁵ Sabahudin Hadzialic

Lična proza⁶

No, u knjizi PJESME, I DRUGE PROZE ima još i romana...odnosno njihovih skica ...DJETINJSTVO U DONJEM VAKUFU je jedan od onih proznih uradaka koji bi mogli nazvati *ličnom, istraživačkom, autobiografskom prozom*. Dakle, ne nešto što ostaje u amanetu čitanja već što jeste i vlastiti testament činjenja. Prema sebi. Naime, ne mogu se oteti utisku da je ovo proza više usmjerena istraživanju, ali i propitivanju sopstvenih osjećanja, a ne samo predočavanju sjećanja. Ipak, tu je prisutan i opis prostora, ljudi i običaja toga vremena i okruženja u toj maloj bosanskoj kasabi, Donjem Vakufu. Percepcija i prosjaka tadašnjih za Lukića je poseban doživljaj. Od Zlatnog Joze, preko Stanka do Jure, vidimo koloplet čudnih likova obuvenih nakanama dobrote, ali i čeznutljivosti. Unutar svog profesionalnog delanja. Prosjaštva. Evo, uhvatih sebe kako, pod uticajem egzotičnosti jezika Vitomira Lukića, i sam kreiram sentencu...ponoviću... „*obuvam nakane dobrote*“. No, zaista nadahnjuje. Njegov jezik. Dječija igra kod njega kroz pričanje priča pod jorganom ali i pjevanje pjesama o banu Jelačiću uvijek šalje određenu poruku - o pripadnosti, obuhvaćenosti i jedinstvu. Djece i naroda koji čine. Manjina unutar većine jednog prostora i vremena, zatamljena u vlastiti atar, tražila je i u Donjem Vakufu mogućnost izražaja toploti općenja što stremi. Ne namećući se. Čak ni samome sebi.

Iako je čuo od nekoga, kako sam navodi, da je vrag u toj kući koja se nalazi u turskom groblju, a turbetom se zove, ta dječija mašta iskrenošću nije sebi mogla

6

desne strane, govori o Vitomiru Lukiću u Bugojnu, 26.05.2012.

Sabahudin Hadžialić, sjedi prvi s

dozvoliti sebi da upita kako to da vrag boravi upravo tu, već je Tom Sojеровskom⁷ radoznalošću htjela, zajedno sa mlađim bratom, otići i provjeriti zbog čega se na toj drvenoj kućici „čas ukaže svijetla pukotina, čas opet sakrije.“ I čak ni tada, kada bi se približio sa mlađim bratom da provjeri navode o vragu nije bio siguran da li je to tačno jer „Ponekada smo mislili da tu zapravo ništa nema i da nam se samo priviđalo. Međutim, ponovo bi nas obuzela još jača trema kada bi se to s nesumnjivom uvjerljivošću ponovilo.“ On govori o *DOBROM KOJI TU ŽIVI i CRVENOM JARCU KOJI PO POJATI SKAČE*. Ovaj virtualni oblik realnog svijeta je bio dio njegovog djetinjstva, iznad svega. I ne samo to. Mnoštvo je izvanredno predočenih vitraža susreta, avantura, ali i zrelih promišljanja unutar mladosti htijenja. I dok je *dugo tinjala noć u prozorima...* Lukić najavljuje smrtno rođenje brata koji živješe samo mjesec dana...Žestoko bolno je i za čitanje, a kamoli za prepričavanje. Idući dalje, egzotičnim otocima Lukićeve proze, dolazimo do onog dijela koje je priređivač SABRANIH DJELA, uvaženi kolega Dr. Antun Lučić, nazvao ZASEBNE PROZE. I odmah, u susretu sa prvom „zasebnom“ prozom na um mi pade još jedna vlastita misao koja veli „onaj ko želi pticom biti, prvo mora napraviti gnijezdo visoko na grebenu“. Da sagledamo svu žestinu smrti u svome iskonskom nadahnuću. Ubistvu jednog života - orla. Brilljantna minijatura od samo tri stranice izgleda kao nečiji roman od tri stotine najava, nakana i blijedih realizacija. Samo što u ovom slučaju ima sve ono što minijaturu čini pričom. Životnom. U smrti svojoj. Cjelina je u ovom slučaju svrhovita predloškom značajne najave, uvoda i konačnog *reschenda* priče. I ne samo ove. Jer pred nama je u ovom ciklusu nešto što izuzetno podsjeća na Raymonda Carvera u svojoj cikličnosti kratkoće jezgrovitosti izražaja, a opet tu je i nešto svojstveno samo Vitomiru Lukiću unutar prepoznatljivosti njegovih odabira. Riječi. Rečenica. Spisatelja kao čovjeka, ali i *vice versa*. Od muzičara do zidara, preko portira do željezničara, i sve do indijskih godina, pred nama je osoba željna učenja. Dok vrši pedantno predstavljanje sopstvenih opuštajućih sentenci kao maestral blagih namjera, ali sa burinom koji se iza pučine valja. Kao avet koja dolazi iz svijeta zombija te 1965.g. - kojima krave služe za pravljenje svih vrsta jela, odjednom se sa njim, kako i sam kaže, u Indiji susreću „Te krave...koje...nose sa sobom prokletstvo vječite osude na slobodu, one gaze nekim međuprostorom i odmah ga zatvaraju za sobom. Te bijele, nikom potrebne životinje, zaključane u tajnu svoga

⁷ Mark Tven. „Avanture Toma Sojera“

jezika, najokrutniji su primjer obožavanja. One ovim svijetom pronose zastrašujuću opomenu slave kao kazne.“ I njegova veza između ljudi, životinja i stvari i ovom prilikom se potvrđuje na primjerima pasa, vrabaca i krava u jednoj dalekoj zemlji Indiji. Toliko dalekoj, kao da nam je, iza ćoška. Kada govorimo o ponašanju ljudi, samih. U džungli na asfaltu. Putopisi Lukić Vitomira su kao i biciklisti u New Delhiju. Najopasniji su, pardon, najdetaljniji, onda kada se najmanje nadate. A jedan je vrlo pitac neki još davno rekao „*detalj je Bog*“. Lukić je upravo na tom i takvom putu i tražio u tom detalju, svoj cilj. Traženja, prije svega. **Jer kako je i ranije rečeno, ni put ni cilj nisu bitni. Bitno je putovanje.** Uz naglašeno koketiranje sa novinarskom persiflažom putopisa, autor svoje književne odsjaje upravo usmjerava ka mimikriji svakodnevnice odnosa među ljudima na ulicama Delhija, uz prisustvo samog autora. Koji je istovremeno i sudionik i narator. I učesnik i gledalac. Ali i pisac, nebeskih poriva koji kaže: “*Nepravedno je i sa spoznajnog stanovišta ako pomislimo da van knjige nema ništa, da knjiga počinje na početku sebe i da se završava sjećanjem. Postoji jedna vrijednost knjige pretpostavljena njoj, koja je time ne zasjenjuje.*“ Odgovor je kod Lukića u namjeri da nas odvede putevima traženja. Kao vođa koji vidi. Itekako. Dok indijske kobre, kao opomena upravo tamošnjem smislu za simultanost, upozoravaju o bliskosti smrti na ulicama Delhija, upoznajemo se sa temeljnim stupovima *vedske* etike koja kaže da dijeljenje postoji bez interesa za nagradu, rad radi rada, a ne zbog njegova korisna ishoda. I kako se ne bi zapitali na kojoj je planeti bio autor, odnosno koja je to zemlja koja interes ne poznaje, ali već sljedećom rečenicom nas razoružava da postoji manjina izabranih koji to slijede i velika većina kod koje postoji, kako autor kaže, *otužna prljava slika odsutnog zanimanja za život i stvaralačke posljedice rada.* Ovakav esejističko-sociološki pristup je svojstven svojevremeno bio novinarima kao što su bili Jug Grizelj i Veselko Tenžera⁸. Ovdje imamo pisca isprepletenog novinarskim uzusima koji u nekoliko rečenica piše ono što nekim novinarima treba i po nekoliko „čaršafa“ kartica, hajde, da profesionalno usmjeren velim. Povijesno nadahnut pred nas razastire mnoštvo informacija pitkošću omeđenih ali nepretenciozno navedenih. Dok čitate Lukićeva promišljanja uz navođenje imena ljudi i mjesta gdje bijaše tokom boravka u Indiji pune dvije godine pred vama se otvaraju dveri jednog drugog oblika ljudskog postojanja, koje je istovremeno duhovno mirno ali manifestno izuzetno razuzdano. U duhovnosti

⁸ Ex-yu novinari

svojoj. Predlažem da pročitate priču DECEMBARSKA PANORAMA. Kazaće vam se samo. I kada govori o ljudima, ali i o hramovima. Koje su kreirali i stvarali ljudi. Da bi neke druge ljude usmjerili ka duhovnosti samoj. Unutar traženja istine. Bogu što stremi.

Kada kaže „*Religije su, kao i ideologije, uvijek plaćale danak općem ukusu*“, govoreći upravo o hramu u Indiji koji je bogomolja izvana a zabavište unutra, toliko istina blješti da oči moramo pokriti rukama. Uši, pak, ostaju nepokrivene. Nažalost.

I kada je krenuo dalje, van New Delhija, svojim KRUGOM PO RADŽASTANU, kao Evlija Čelebija⁹ onomad, odnosno kao njegov savremenik Zuko Džumhur¹⁰, konkretnošću fascinira dok scene reda kao na filmskom platnu obilazeći prostranstva te azijske zemlje - Indije. A kada krene INDIJSKIM TEMAMA, e, tada je pred nama pokušaj, i moram reći veoma uspješan u svojoj metodološkoj postavci, da se objasni i politički sistem ove mnogoljudne zemlje. Od onih marginalnih skupina do vladajućih struktura. Kao da smo pred profesorom geopolitičkih studija koji poznaje ne samo historiju, odnosno povijest već i muziku, odnosno ples. I naravno, kada se susretnemo sa putopisima iz Bosne, tek tada se pred nama ovaploćuje djelo samo. Autor. Dok ide od BRODA, GUČE GORE, PROZORA i sve do LIVNA, Lukić nas upoznaje sa mnoštvom istina, koje su skrivene u njegovim rečenicama bile...i kaže „*Kažu – veli gvardijan, mladi tihi čovjek – Krleža je kanonički sin, a Andrić franjevački. To s njegovim rođenjem treba raščistiti, da s nas skine teret.*“ A zatim...dok hodi, iz Guče Gore ka Prozoru, kaže „*Zaboravio sam kako izgleda Bosna ispod noža i pohodničkih cokula, ona prijeteća, jedinstvena na sebe i na neljubazno nebo i na nesigurne puteve upućena Bosna u kojoj smo se mi rodili i ne pomišljajući koliko su kasabe bile malene, iako im rubove nikada nismo dosegali i tako nam se činilo da su veće od svake naše mogućnosti.*“

I sve do susreta sa Gabrielom Jurkićem¹¹ u Livnu, koji ga se dojmio toliko da je u blagoj polemici sa Jurkićem pokazao da su iz dva rukavca oba umjetnika krenula ka istom cilju - sjedinjenju u božjim nakanama inspiracije. Jedan kistom a drugi

⁹ Putopisac iz srednjovjekovnog turskoga doba

¹⁰ Ex-Yu putopisac sa kraja XX vijeka /stoljeća

¹¹ Poznati likovni umjetnik iz Ex-Yu

olovkom, odnosno perom. Dok ga naziva *apostolom ljubavi*, Lukić odaje dužnu pažnju senzibilitetu kako slikara, tako i čovjeka Gabrijele Jurkića. U Livnu.

Eseji

Eseji su kod Jukića, opet, *storia specifica* i zaista oni su IZABRANI, kako je i priređivač naveo u dijelu knjige PJESME, DRUGE PROZE...pod nazivom IZABRANI ESEJI...Višak historije/povijesti/istorije koju mu živimo na prostoru Balkana, oprostite, Jugoistočne Evrope Vitimir Lukić sneno objašnjava: „...Platonove su ideje kao nosioci apsolutnog bitka trebali stvoriti svijet oslobođen već u samome nastanku od svakog apsurd. Ako su jedino one prava realnost, a taktilni svijet oblik prolaznog postojanja, mogli smo se svih dvadeset pet stoljeća tješiti da je ljudska glupost nusprodukt prilikom inkarnacije čiste ideje u materijalni svijet. Platon je bio sklon da nesavršenstvo društva objašnjava njegovim nepoznavanjem smisla ideala i stoga je u idealnoj državi preporučivao filozofe kao vodeći društveni stalež...“ No, to se nikada nije desilo. Danas imamo NACIJU na pijadestalu očekivanja i, obzirom da je nacija nastala ljudskom rukom, valja nama samo sačekati kraj historije koju poznamo. I tada će i ona nestati, zar ne? Istovremeno, i NADNACIJE su istoga oblika...nestajanju sto streme. Svi se sjećamo lažnjaka sa JUGOSLOVENSKOM nacijom koja je u stvari bila supremacija jednog oblika objedinjavanja pojedinačnih težnji unutar kolopleta mnoštva nagona. I koja nije uspjela. Nestala je u ropotarnici povijesti. No, polemišući sa Lukićem, ne mogu a da ne navedem da ne postoji razlika između „revolucionarnog soc-realizma socijalističkog društva“ i „reakcionarnog turbo-folk mehanizma kapitalističkog društva“ osim u jednom. Tamo smo imali jednoumlje a ovdje danas i sada imamo troumlje. U Bosni i Hercegovini. Samo ću navesti nekoliko redaka sa kojima se može polemizirati: „*Moral je postao komunistički moral i on je pljačku mogao justifikirati ispoljavanjem klasne pravde. Permanentno nasilje nad tuđom sigurnošću i imovinom dobilo je u novom kodeksu prava naziv „klasna borba“ a sva pisana zakonitost bila je legalni oblik bezakonja. Služništvo u literaturi uživalo je legitimitet kao „prijatnost u literaturi“.* Na ove riječi odgovoriću konkretnim primjerima dvadeset godina kasnije: *Pri(h)vatizacija, sakrivanje pod skute nacionalnog pogroma jer kada mene napadaju, brate dragi, napadaju moj narod...ja sam krao po zakonu...jer*

tamo gdje svi krađu niko ne krade...štrajkovi koji ne prestaju...530.000 nezaposlenih, odnosno blizu 50 % radno sposobnog stanovništva....a živimo u demokratiji..ovaploćenju vjekovnog/stoljetnog sna o slobodi...od pameti, dodao bih...a štrajkujemo, umjesto da uživamo u vlastitim glasovima birajući iznova nove meštare lopovluka, bez obzira da li se radi o „desnim“ ili „lijevim“ varijantama ideoloških namjera...Svijet vječitog proljeća ne postoji samo u komunizmu...I u kapitalizmu postoji itekako...ali za odabrane...I nemojte mi govoriti o jednakim pravima i mogućnostima u zemlji u kojoj je moguće da otac i sin budu istovremeno ambasadori, odnosno u državi gdje istog prezimena mogu ministri biti, doduše na različitim novima vlasti...ovdje se radi o klasičnoj zamjeni teza...i uvjeren sam da bi sa istim žarom Vitomir Lukić, naslonjen na svoje hrišćanske korijene koje teže dobroti, pravdi i razumjevanju (zar sve religije to ne žele...ali jedno je željeti, a drugo, sasvim drugo moći...) i danas pisao o ovoj bandi kao što je pisao o onoj, anamo onoj bandi tada. Odmah se pitate, gdje je rješenje) Naravno, apsolutna sloboda ne postoji, a i Erih From nije jednom o tome govorio. Ipak, postoji upravo to...putovanje ka njoj. To je ona draž usmjerena dobroti, iskrenosti, otvorenosti a protiv licemjerja, zavisti, mržnje. Vidite, mojoj osrednjosti je prije osam godina bilo ponudjeno mjesto ministra u kantonalnoj vladi i mislim da sam jedina osoba koja je odbila ministarsku poziciju u ovoj državi, a kakva smo država, svako od nas će moći biti ministar bar jednom u svom životu obzirom koliko nivoa vlasti imamo...a koliko je vas koji ovo čitate koji bi odbili apanažu od četiri godine meraklijskog odnosa prema vlastitom džepu?...malo, zaista malo..vidite, o tome se radi...sve dok ne shvatimo da ministar jeste tu da služi, a da ne bude uslužen, do tada će nam i biti ovako...a što nisi prihvatio i borio se unutra?- reći će neko, odmah...moj odgovor je sljedeći: zamislite tor sa 20 vukova i ovcom sa njima...sta mislite ko će preživjeti?...No, da se vratimo Lukiću...

Jednostavnost Lukićevog izričaja dok navodi Platona, Aristotela, Kanta, Hegela, Marxa, ide logičnim slijedom da je jedan režim morao nestati kao istrošeni oblik koji više nije mogao „izmišljenim neprijateljima hraniti svoje političke rituale...“ No, kao vjernik, Lukić poziva na dobro. I odmah se slažem sa njime. Jer vjera nije samo predanost Bogu unutar htijenja konačnog objedinjenja u Bogu već i nada za bolje življenje. Čak i u smrti svojoj. Kao i Aristotel u Nihomanovoj etici rekao...gdje se ne bavimo time samo da bismo saznali šta je vrlina, nego zato da

postanemo dobri, jer inače ne bi od vrline bilo nikakve koristi...To je ideal Lukićev. Potpisujem. Primjerima.

I dalje, u esejima koji slijede, Lukić sihrono, stilistički besprijeckorno udijeva misao u naše promatranje okruženja u kojem živimo. Preko Franjevac, tih čuvara ne samo opstojnosti jednog naroda već i države Bosne i cjelini, preko definiranja početka kulture na određenom prostoru..poslušajte... *Kultura počinje onda kada jedan narod preuzme odgovornost za svijet. Dodamo li tome da je ona u svome procesu neprestani izbor, onda je kultura i moralni čin...Da, i uvjeren sam da bi Lukić potpuno sve ponovio kao i na obnoviteljskoj Skupštini HKD NAPREDAK 1990.g. uz jednu naznaku...da bi bio razočaran društvom u cjelini koje je kreiralo troumlje na mjestu nekadašnjeg jednoulja...umjesto društva izbora mogućih pretpostavljenih dobrota, dobilo smo društvo selektivnih, već odabranih, mogućnosti...ali čega?*

Erudita Lukić je u neprestanom konfliktu sa čovjekom Lukićem. No, to je veoma inspirativno, pak, za pisca Lukića. I on kaže...*Velika djela su uvijek pobjeda nad strastima ograničenja, kao što je za pisca književna istina izvan domašaja religioznih uvjerenja, ideologija, rase i nacije, a da u isto vrijeme ostane najdubljom istinom svake od ovih kategorija uzete pojedinačno...a koliko je samo aktuelna i danas njegova rečenica iskazana na skupu pisaca, održanom u ODJEKU, 26.1.1991.g...Sad će, poslije kratkog predaha, dok političari povrate dah, početi pregovori gdje će kao vrhunske vrijednosti figurirati: nacije, povijesti i granice. Počet će nova faza političke muzeologije. Ta opsjednutost etničkim granicama već je razorno djelovala na duhovnu ograničenost čitavih nacija. Molim!...Dvadeset godina kasnije, kao da se nismo pomjerali ni metar, pardon ni sekundicu vremena od ovoga. Aktuelnost Lukićevih izjava je bolna. I danas smo nesvjesni u svojoj nesvijesti da neprestano živimo vlastitu smrt. Služeći onomad jednoj, a danas potpuno istoj kasti. Lopova, brate. Bez obzira koje ime i prezime nose. Jednoj riječi se klanjam, sa dubokim poštovanjem...a to je KOMPROMIS. To je rješenje koje je predložio Lukić onomad. Ali ko ga je slušao?*

I kada dođemo do KNJIŽEVNIH RASPRAVA unutar predočavanja ovoga ciklusa ne možemo a da ne naglasimo višeslojnost Lukićevog djela koje nikada nije nametalo već opominjalo, naglašavalo, činilo latentno manifestnim sve naše pretpostavke o nečemu, nekome ili za nešto ili za nekoga...jer i sam kaže:

„...ponekad mi se čini da brže razaramo ovaj svijet nego što mu je bilo potrebno da nastane...“ *Inspiracio sublimaris* koji neumitno nastaje dok čitamo štivo Vitomira Lukića nije ništa drugo do objedinjeno znanje koje je čekalo čitanje. Odgovarajućeg oblika svijesti. Još kada bi mogli i živjeti u skladu sa njime. Evo, iako dolazim iz, uslovno nazvano, druge kulture i tradicije, pronadoh mnoštvo *mementum causali* sopstvenog opstanka. To i jeste prednost ovih naših prostora koje lažni proroci manama nazivaju. Jedna riječ- ISPREPLETENOST- je prednost, a ne mana. I ZAPISI su inspirativni oblik predožbe o autorskoj snazi. I kada govori o jeziku, tom kauzalnom obliku nacionalne svijesti i pojavnosti, polemikom nadjačava sopstvenu bol. No, nimalo ne vrijeđajući drugoga i drugačijeg, samo tražeći ravnopravnost opstojnosti. Vlastite.

Sabahudin Hadžialić

Književnik

Sarajevo, 26.5.2011.g.

Bosna i Hercegovina

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>